

**T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI**

ÇOCUK GELİŞİMİ VE EĞİTİMİ

İŞİTME ENGELLİLER

Ankara, 2014

-
- Bu modül, mesleki ve teknik eğitim okul/kurumlarında uygulanan Çerçeve Öğretim Programlarında yer alan yeterlikleri kazandırmaya yönelik olarak öğrencilere rehberlik etmek amacıyla hazırlanmış bireysel öğrenme materyalidir.
 - Millî Eğitim Bakanlığınca ücretsiz olarak verilmiştir.
 - **PARA İLE SATILMAZ.**

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR	ii
GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ-1	3
1. İŞİTME ENGELLİLER	3
1.1. İşitme Anatomisi ve İşleyişi.....	3
1.2. İşitme Duyusu	4
1.2.1. İşitme Duyusunun Tanımı	4
1.1.2. İşitme Duyusunun Önemi	5
1.1.3. İşitme Duyusunun Özellikleri.....	6
1.3. İşitme Engelliler	7
1.3.1. Temel Kavramlar	7
1.3.2. Tanımı ve Sınıflandırma	8
1.3.3. Tanılama ve Değerlendirme	9
1.2.3. İşitme Cihazları.....	10
1.2.4. Yaygınlık	12
1.2.5. Sebepleri	12
1.2.6. Özellikleri	13
1.2.7. Eğitimleri	15
1.2.8. İşitme Engelli Çocukların Eğitimi Konusunda Milli Eğitim Bakanlığının Yaklaşımı ve Bu Konudaki Düzenlemeler	16
1.2.9. Önlemler	19
UYGULAMA FAALİYETİ	20
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	22
ÖĞRENME FAALİYETİ-2	24
2. İŞİTME ENGELLİLERİN ÖZELLİKLERİNE UYGUN ETKİNLİKLER.....	24
2.1. İşitme Engellilere Yönelik Etkinlikler	24
2.1.1 Anlamayı Geliştirmeye Yönelik Etkinlikler	24
2.1.2. İfadeyi Geliştirmeye Yönelik Etkinlikler	24
2.2. İşitme Engellilerin Özelliklerine Uygun Etkinlikler	25
2.2.1. Konuşma Becerisinin Geliştirilmesi	27
2.3. İşitme Engellilerin Özelliklerine Uygun Etkinlik Planlama	30
UYGULAMA FAALİYETİ	31
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	33
MODÜL DEĞERLENDİRME	35
CEVAP ANAHTARLARI.....	43
KAYNAKÇA	44

AÇIKLAMALAR

ALAN	Çocuk Gelişimi ve Eğitimi
DAL/MESLEK	Erken Çocuklukta Öğretmen Yardımcılığı – Özel Eğitimde Öğretmen Yardımcılığı
MODÜLÜN ADI	İşitme Engelliler
MODÜLÜN TANIMI	İşitme engelli çocukları tanımayı ve bu çocukların özelliklerine uygun etkinlik hazırlamayı içeren öğrenme materyalidir.
SÜRE	40/16
ÖN KOŞUL	Bu modülün ön koşulu yoktur.
YETERLİK	İşitme engellilere etkinlik hazırlamak
MODÜLÜN AMACI	Genel Amaç Uygun ortam sağlandığında, işitme engellilerin eğitimine yardımcı olabileceksiniz. Amaçlar 1. Uygun ortam sağlandığında, işitme engellileri tanıyabileceksiniz. 2. Uygun ortam sağlandığında işitme engellilerin özelliklerine uygun etkinlik hazırlayabileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	Ortam: Sınıf, erken çocukluk dönemi eğitim kurumları, özel eğitim kurumları, rehberlik araştırma merkezleri, özel ve kamu kurum ve kuruluşları, atölye Donanım: Kaynak kitaplar, bilgisayar, projeksiyon, fotoğraflar, afiş, broşür, dergiler, uyarıcı pano, fotoğraflar, CD, VCD, bilgisayar donanımları, DVD, televizyon, kavram geliştirici eğitici oyuncaklar, kavram kartları, eğitici kitaplar, kavram kitapları vb.
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Modülün içinde yer alan, her faaliyetten sonra verilen ölçme araçları ile kazandığınız bilgileri ölçerek kendi kendinizi değerlendireceksiniz. Öğretmen, modülün sonunda, size ölçme aracı (test, çoktan seçmeli, doğru-yanlış, vb.) kullanarak modül uygulamaları ile kazandığınız bilgi ve becerileri ölçerek değerlendirecektir.

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci,

Çocuk gelişimi ve eğitiminde, erken çocukluk eğitimi ve özel eğitim önemli bir yer tutar. Duyularımız aracılığıyla dış dünyayı algılar ve tanırız. Duyulardan birinin eksikliği yaşamı son derece olumsuz etkiler. Konuşma ve iletişim becerilerinin kazanılması işitme duyusuna bağlıdır. İnsanı diğer canlılardan farklı ve üstün kılan konuşmanın gelişmesi için işitme duyusu önemlidir.

Engellilerin varlığı insanlık tarihi kadar eski olmakla beraber çağdaş anlamda eğitimleri yenidir. Anlayış ve uygulama olarak değişik aşamalardan geçmiş olan özel eğitim, son yıllarda genel eğitimin ayrılmaz bir parçası olarak kabul görmektedir. Günümüzde engelli çocukların eğitimine verilen önem giderek artmaktadır. Toplumumuzda işitme engeline sahip bireyler göz ardı edilmemektedir. Her insan gibi engellilerinde hayatın her alanında kimseye muhtaç olmadan varlıklarını sürdürmesi en doğal haklarıdır. İşitme engelinden dolayı, özel eğitime ihtiyacı olan çocuklar için uygun eğitim ortamlarının düzenlenmesi ve yaygınlaştırılması, kaynaştırma eğitiminden yararlanılması ve mesleki eğitim ile topluma kazanılması gerekir. Bu alanda yetişmiş elemanlara ihtiyaç vardır.

Bu modül de; işitme engellileri tanıyarak, işitme engellilerin özelliklerine uygun etkinlik hazırlayabilmek için yeni bilgi ve beceriler kazanacaksınız. İşitme engelli çocukların gelişim özelliklerini öğrenerek, bu alandaki gelişimlerine etkili olarak yardım edebileceksiniz. İşitme engellileri tanıyarak, işitme engellilerin özelliklerine uygun etkinlik hazırlayabilmek ve uygulayabilmek için yeni bilgi ve beceriler kazanacaksınız.

ÖĞRENME FAALİYETİ-1

AMAÇ

Öğrenme faaliyetinde kazandırılacak bilgi ve beceriler doğrultusunda uygun ortam sağlandığında, işitme engellileri tanıyabileceksiniz.

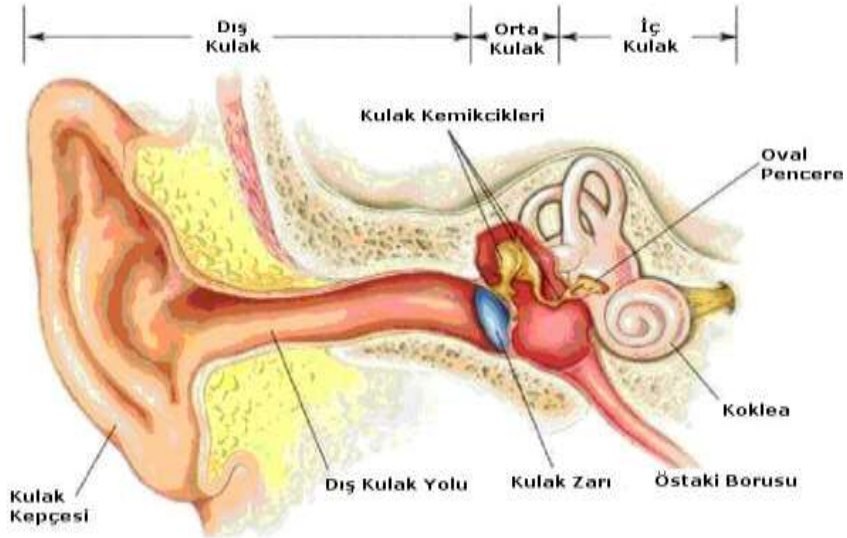
ARAŞTIRMA

- İşitme duysusu ve işitme engelliler konusunda internet ve değişik kaynaklardan bilgi ediniz.
- Elde ettiğiniz bilgileri raporlaştırarak arkadaşlarınızla paylaşınız.
- Çevrenizde bulunan özel eğitim kurumlarını ziyaret ederek, işitme engellilerin eğitimi ile ilgili bilgi alınız.
- Edindiğiniz bilgileri arkadaşlarınızla paylaşarak konu ile ilgili gazete hazırlayınız.

1. İŞİTME ENGELLİLER

1.1. İşitme Anatomisi ve İşleyişi

İşitme organımız olan kulak üç bölümden oluşur.

Resim 1.1: Kulağın bölümleri

Resim 1.2: Kulak kepçesinin havadaki ses dalgalarını toplaması

Dış kulak: Kulak kepçesi olarak bilinen kulağın etli kısmı ve kulak kanalından meydana gelir. Kulak kepçesi, havada yayılan ses dalgalarını toplar ve kulak kanalına yöneltir. Aynı zamanda ses şiddetinin artışı sağlar. Dış kulak yolu, kulak zarı adı verilen, çok kolay titreşebilen bir zarla sonlanır.

Orta kulak: Dış kulak yolundan kulak zarı ile ayrılır. Küçük bir boşluk hâindedir. Boğaz boşluğunu orta kulak boşluğuna birleştiren östaki borusunu içerir. Orta kulakta bulunan sırasıyla çekiç, örs ve üzengi adı verilen üç kemikçik; kulak zarına gelen ses dalgalarını alarak birbirlerine iletmek suretiyle iç kulağa kadar taşırlar.

İç kulak: Salyangoz şeklinde bir yapısı olan koklea, iç kulak sıvılarını ve tüy hücrelerini içerir. Ses titreşimleri, dış kulaktan orta kulağa ve daha sonra da iç kulak sıvılarına iletilir. Gelen ses, titreşimleri işitme siniri yoluyla beyindeki işitme merkezine taşınır.

1.2. İşitme Duyusu

Doğum anından başlayarak çocuklar pek çok bilgiyi, işitme duyularını kullanarak öğrenirler.

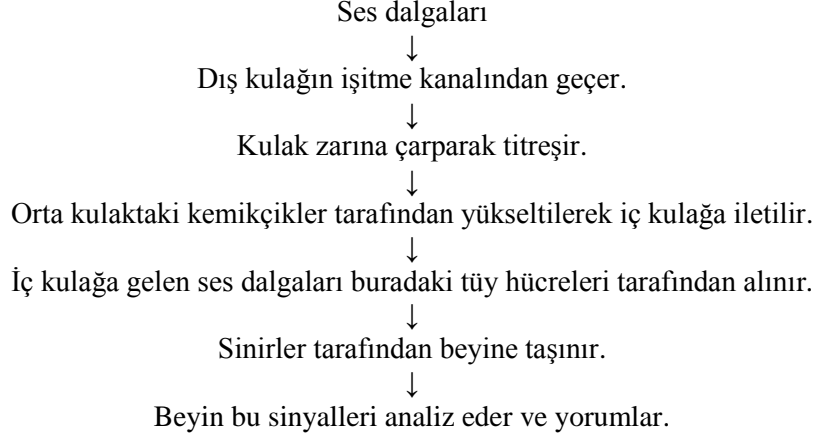
1.2.1. İşitme Duyusunun Tanımı

İşitme duyusu, ses olarak adlandırdığımız mekanik titreşimleri ortaya çıkarabilme yeteneğidir. İşitmenin gerçekleşebilmesinde etkili ve önemli rolü olan organımız kulaktır. İşitmenin yanı sıra vücudun dengesinin sağlanmasında da görevlidir.

Resim 1.3: İşitme organımız kulak

Kulağın ses dalgalarını yakalaması ile başlayan işitme aşağıdaki sırayı izleyerek gerçekleşir:

1.1.2. İşitme Duyusunun Önemi

İnsanı diğer canlılardan ayıran özelliği konuşma yeteneğidir. Konuşmanın gerçekleşebilmesi için de işitme duyusuna gerek vardır. Çocuklar işittikleri sürece, içinde yaşadıkları toplumda konuşulan dili kazanabilmekte ve genellikle dört yaşından sonra, dili kendilerine özgü bir biçimde kullanarak çevre ile iletişim kurabilmektedirler. Anlama, konuşma, okuma, yazma gibi iletişimsel yeteneklerin temelinde işitme vardır. İşitme duyusunun dil gelişimi açısından önemi büyüktür. Ancak diğer gelişim alanları üzerindeki etkisi de yadsınamaz. İşitme duyusundaki engel dolayısıyla çocukla iletişimin azalması, çocuğun sadece dil gelişimini değil, bunun beraberinde sosyal ve duygusal gelişimini de olumsuz yönde etkiler. Dil ve kavram gelişimindeki yetersizlik, işitsel girdinin az olması, bilişsel gelişim sürecini de olumsuz etkiler.

Etkinlik: Yaratıcı drama

Isınma çalışması: Sınıf- salon rahat hareket edilebilecek şekilde düzenlenir. Öğrenciler önce hareketli müzik eşliğinde ritmik olarak yürür. Her müzik durdurulduğunda öğretmenin yönergelerine uygun olarak, yanında bulunan arkadaşının elini tutar, koluna girer, burnuna, kulağına dokunur. Daha sonra neredesin oyunu oynanır. Öğrenciler çember oluşturur, gönüllü iki kişi belirlenir. Dairenin içine alınarak, birinin gözleri bağlanır. Gözleri kapalı olan “neredesin?” sorusunu sorar. “Buradayım” cevabını vererek hareket eden arkadaşını yakalamaya çalışır.

Konsantrasyon çalışmasında öğrenciler gözlerini kapatarak, önce sınıf içindeki sesleri dinler. Gözler açılarak neler işitildiği açıklanır. Sınıf dışındaki, bina içindeki sesler dinlenerek, neler işitildiği açıklanır. Son olarak, binanın dışındaki sesler dinlenir. İştilen sesler ve öğrencilerin hissettikleri ile ilgili görüşler alınır.

Esas çalışma: Doğaçlama

Öğrenciler gruplara ayrılarak, aşağıdaki paragraf okunur. Doğaçlama ile öykünün genişletilerek canlandırılması istenir.

“Aysun, sınıflarına yeni gelen işitme engelli arkadaşı Zehra ile iletişim güçlüğü yaşamaktadır. Annesine Zehra'nın durumundan bahseder ve işitme duyusunun önemi hakkında sorular sorar. Bu durum karşısında anne, Aysun'un kulaklarını kapatmasını ister. Televizyonda yabancı bir kanalı açarak sesini kısar ve Aysun'un bir süre izlemesini sağlar.”

Tartışma ve değerlendirme: Doğaçlama sonucunda, canlandırılan roller değerlendirilir. Öğrencilerin duyguları, neler hissettikleri sorulur. İşitmenin önemi hakkındaki görüşleri alınır.

1.1.3. İşitme Duyusunun Özellikleri

İşitme diğer duyularla kıyaslandığında, devamlılık gösteren bir özelliğe sahiptir. Örneğin uykuda iken görme duyusu iş görmez. Ama işitme duyumuz çalışır. İşitmenin devamlılığı bu duyunun istemsiz çalışma özelliği ile açıklanabilir. İşitmenin gerçekleşmesi için sesin olması gerekir. Ses cisimlerin titreşmesiyle oluşan ve dalgalar hâlinde yayılan bir tür enerjidir. Üç özelliği vardır. Bunlar şiddet, kalite, frekanstır.

- Sesin özellikleri
 - **Sesin şiddeti:** Belli bir sese kaynaklık eden cismi titreştiren güç, sesin özelliğini etkiler ve belirler. Bu sesin şiddetidir. Cismi titreştiren güç ne kadar fazla ise ses o kadar şiddetli olur. Şiddet ölçü birimi desibeldir (dB).
 - **Sesin Kalitesi:** Bazen ses tonu, kalite, ses rengi olarak da ifade edilir. Sesi başka seslerden ayırmamızı sağlayan ve sesleri birbirinden farklı kılan niteliktir.
 - **Sesin Frekansı:** Cismin bir saniyedeki titreşim sayısı frekans olarak adlandırılır. Frekans ölçü birimi hertz'dir. Kısaca Hz şeklinde yazılır.
- Titreşim sayısı fazla olan sesler tiz, ince çıkar.
- Titreşim sayısı az olan sesler ise pes, kalın çıkar.
- İnsan kulağı yaklaşık olarak 16–20 000 Hz arasındaki ses dalgalarını duyabilir. Yaş ilerledikçe üst sınır frekansları giderek azalır.

Etkinlik: “Sesleri tanıyalım.”

Araç gereç: Kaset, kasetçalar, ritim sopaları, farklı yapıya sahip nesnelere

Uygulama: Öğretmen, öğrencilerin ellerinde ritim çubuklarıyla müzik eşliğinde, sınıfsalonda içinde müziğe uygun ritimde yürümelerini ister. Müziği durdurur. Öğretmen, ahşap, metal ve plastik (masa, plastik kova, metal tencere vb) malzemelerden oluşan cisimleri masanın üzerine koyar. Yönergeleri söyler. Örneğin; ahşaba vurduğunda sağ ayak üzerinde durulacak. Metal cisme vurduğunda sol ayak üzerinde durulacak. Plastik cisme vurduğunda da iki kol havaya kalkacak.

Öğrenciler daire oluşturacak biçimde konum alır. Öğretmen önce uzun aralıklarla karışık olarak metal, ahşap ve plastik cisimlere (nesne) vurur. Daha sonra kısa aralıklarla hareketlerinin hızlanmasını sağlar. Hareketi yanlış yapan öğrenci oyundan çıkar. En son kalan öğrenci ritim çubuğuyla ahşap, metal ve plastik nesnelere vurma hakkı kazanır. Salon içindeki ahşap nesnelere çubukları vurarak ses çıkarmalarını ister. Yeniden müzik eşliğinde dolaşılır. Müzik durduğunda sıra ile metal, plastik vb. nesnelere vurarak ses çıkarma çalışmaları yapılır. Farklı nesnelere çıkan seslerin özellikleri ve sesler arasındaki farklar ile ilgili sorular sorularak değerlendirme yapılır.

1.3. İşitme Engelliler

İşitme engellilerin engelleriyle ilgili; zedelenme, yetersizlik, engel, işitme eşiği, işitme kaybı, işitme kalıntısı, işitme yetersizliği, işitme duyarlılığı, odyoloji, odyolog, gibi temel kavramları bilmek gerekir.

1.3.1. Temel Kavramlar

Zedelenme: Bireyin anatomik, fizyolojik, psikolojik özelliklerinde meydana gelen geçici veya kalıcı olabilen yapı, işlevi bozukluğuna bağlı durumlara zedelenme denir. Kolların felç oluşu, parmakların tutmayı, iyi görememe, iyi işitememe vb. durumlar birer zedelenmedir.

Yetersizlik: Birey için normal kabul edilen bir etkinliğin ya da yapının; zedelenmeden dolayı önlenmesi, sınırlanması hâline yetersizlik denir. Örneğin işitme, geçit yolunda herhangi bir yerde zedelenirse işitme gerçekleşemez ve işitmede yetersizlik ortaya çıkabilir.

Engel: Bireyin yaşadığı sürece yaş, cins, sosyal ve kültürel faktörlere bağlı olarak oynaması gereken roller vardır. Yetersizlik yüzünden rollerin yerine getirilememesi durumuna engel denir. İşitmeden dolayı yetersiz duruma düşen çocuğun sosyal hayatta sözel iletişime dayalı rolleri, istendiği gibi yerine getirememesi bu örnektir.

İşitme eşiği: Sesin, sessizlikten ayrıldığı noktadır.

İşitme kaybı: İşitme testi sonucunda alınan değerlerin, kabul edilen normal işitme değerinden farklı olması durumudur.

İşitme kalıntısı: İşitme eşiğinin altında kalan ve uyarıldığında sesleri beyine iletebilen duyu alanıdır.

İşitme yetersizliği: Kulağın üç (dış, orta, iç) bölümünde işitme sinirinde veya beyinde ortaya çıkan bir hastalık, sesin normalden daha az işitilmesine sebep olur. İşitme kaybının derecesi, bireyin dil edinimini ve eğitimini engelleyici derecede ise buna işitme yetersizliği denir.

İşitme duyarlılığı: İnsan kulağının alım gücü içinde olan (16-20000 Hz. İle 0– 110 dB) seslerin işitilmesine denir.

Odyoloji: İşitme, dengeyle ilgili çalışmaların yapıldığı ve işitme- denge bozukluklarının araştırıldığı bilim dalıdır.

Odyolog: Odyoloji biliminin uygulayıcıları, meslek elemanlarına denir.

1.3.2. Tanımı ve Sınıflandırma

İşitme engelli çocuk: Gerekli düzeltmelere rağmen, özel eğitimi gerektirecek kadar işitme yetersizliğine sahip olan çocuklara denir.

İşitme engelinin sınıflandırılması engelin derecesine, oluş zamanına, sebebine, oluş yerine, oluş biçimine ve süregelenliğine göre yapılmaktadır.

- **İşitme kaybının derecesine göre sınıflandırma:** Çok ileri derecede işitme kaybı olan ve işitme cihazı kullanması zorunlu olanlar işitmeyen, hafif ve orta derecede işitme kaybı olanlar ağır işiten olarak tanımlanmaktadır.

İşitme engel derecesine göre sınıflandırma aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

10-15 dB	Normal işitme	İşitmede problem yoktur.
16-25dB	Minimal (çok hafif derecede işitme kaybı)	Bazı sesleri (çağlayan sesi, yaprak hışırtısı gibi) duyma ve ayırt etme güçlüğü vardır.
26-40 dB	Hafif (hafif derecede işitme kaybı)	Konuşma seslerinin bazılarını duyabilme güçlüğü vardır. Fısıltı ile konuşmaları duyamaz.
41-55 dB	Orta derecede işitme kaybı	Karşılıklı konuşmaları anlamada güçlük çeker.
56-70 dB	Orta ileri derecede işitme kaybı	İşitme cihazı olmadan konuşmaları anlayamaz ve takip edemez.
71-90 dB	İleri derecede işitme kaybı	Konuşma seslerini duyamaz. Sadece çevredeki şiddetli sesleri duyabilir.
91 dB ve üzeri	Çok ileri derecede işitme kaybı	Konuşma seslerini duyamaz. Çok yüksek şiddetteki sesleri duyabilir.

Tablo 1.1: İşitme engel derecesine göre sınıflandırma

- **İşitme engelini oluş zamanına göre sınıflandırma**

Genel olarak işitme engelinin oluş zamanına göre iki tür işitme kaybı görülür. İşitme kaybı çocuk dili kazanmadan ortaya çıkmışsa dil öncesi işitmezlik, dili kazandıktan sonra ortaya çıkmışsa dil sonrası işitmezlik olarak adlandırılır.

- **İşitme engelini oluş yerine göre sınıflandırma**

Çocuklarda genel olarak oluş yerine göre beş tür işitme kaybı görülür.

- **İletim tipi işitme kaybı**

Dış ve orta kulağın etkilendiği hastalıklarda (doğuştan olan problemler, dış kulak yolu iltihabı, dış kulak yolu darlığı, orta kulak enfeksiyonları, östaki tüpü hastalıkları, orta kulakta kireçlenme, travmalar, tümörler) görülen işitme kaybıdır. Sesin algılanmasında değil, sesin iletiminde bir sorun vardır. Genellikle tıbbi ve cerrahi olarak tedavi edilebilir.

- **Duyusal sinirsel (sensörinöral) tip işitme kaybı**

İç kulak ve iç kulaktan beyne giden sinirlerin zedelenmesi sonucu meydana gelen işitme kaybıdır. Bu tip kayıplar da konuşmayı anlama becerisi bozular, kayıp daha ağır ve kalıcıdır.

- **Karma tip işitme kaybı**

Bu tip işitme kayıpları, hem iletimsel hem de duyuusal-sinirsel işitme kaybı türlerinin bir arada görülmesidir.

- **Merkezi (santral) tip işitme kaybı**

Merkezi sinir sisteminde meydana gelen bir zedelenme sonucu ortaya çıkan işitme kaybıdır. Dış ve orta kulak görevini yapar. İç kulak ve işitme sinirleri normal çalışır fakat merkezde bir bozukluk vardır. Bu hasar, bireyin sesleri algılamasını ve sese anlamlı bir şekilde tepki göstermesini engeller.

- **Psikolojik (fonksiyonel/organik olmayan) işitme kaybı**

Bireyin herhangi bir nedenle işitme kaybı var gibi davranması ya da gerçekten işitme kaybının olduğuna inanması ile ortaya çıkan durumdur. İşitme organının yapısında ve işleyişinde bir bozukluk olmadığı hâlde işitme gerçekleşmez.

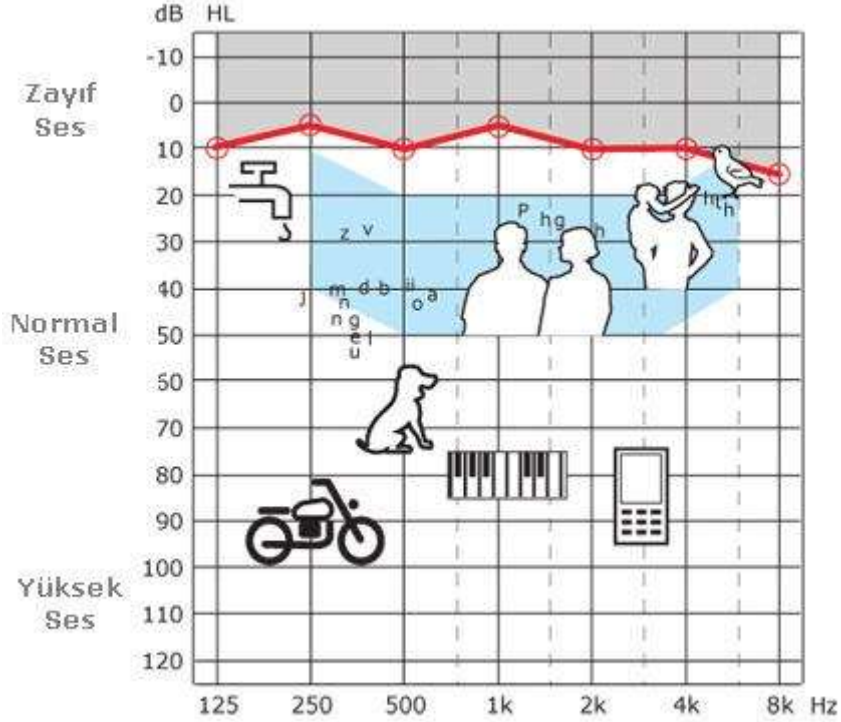
1.3.3. Tanılama ve Değerlendirme

Son yıllarda gelişmiş ülkelerde doğuştan işitme kaybının erken teşhis edilebilmesi için yeni doğan işitme taramaları uygulanmaktadır. Ülkemizde 2004 yılında başlatılan “ulusal yeni doğan bebeklerde işitme taraması kampanyası” ile tüm bebeklerin doğum hastanelerinden taburcu olmadan önce, işitmeleri güvenli ve doğru olarak test edilmektedir. Tarama sonrası işitme kaybı riski saptanan bebeklere, hastanelerin odyoloji bölümlerinde ileri işitme testleri yapılmakta ve işitme özrü tanısı konan bebeklerin en geç 6 aylıkken işitme cihazı kullanması sağlanmaktadır. İşitme duyarlılığı ölçümü odyometre (işitölçer) denilen araçlarla yapılmaktadır.

- Bebek ve çocuklarda uygulanan işitme testleri şunlardır:
 - Otoakustik emisyon testi
 - İşitsel beyin sapı cevabı testi
 - Davranış testi ve timpanometri testi

İşitme testleri ses geçirmeyen özel odalarda, kulaklık veya hoparlörler ile yapılır. İşitme kaybının derecesini ve tipini belirlemek amacıyla yapılan testlerin sonuçlarının gösterildiği tabloya odyogram denir. Dikey ve yatay iki doğrudan oluşur. Dikey doğrular sesin frekans değerlerini belirtir. Yatay doğrular ise sesin şiddetini belirtir. x-Sol kulağı gösterir.

o-Sağ kulağı gösterir.

Resim 1.4: Odyogram

1.2.3. İşitme Cihazları

İşitme cihazları sesin şiddetini artırarak, kişinin sesi fark etmesini sağlar ancak işitme kaybını düzeltmez. Var olan işitme kalıntısının en etkili biçimde kullanılmasına yardım eder. Odyolojik değerlendirmeler tamamlandıktan sonra engelli için en uygun işitme cihazı seçilir. İşitme cihazları mikrofon, yükseltici ve alıcı olmak üzere üç kısımdan oluşur. Birçok türü vardır. Bunlar; cep tipi işitme cihazları, kulak arkası işitme cihazları, kulak içi işitme cihazları, kanal içi işitme cihazlarıdır ve bu cihazlardan yararlanamayan işitme engelli bireyler için, koklear implant (biyolojik kulak), uygulaması yapılmaktadır.

İşitme engelinin oluş yeri işitme engelinin derecesine bağlı olarak koklear implant uygulamasına karar verilir. Tıbbi olarak engelleyici bir durumun olmaması gerekir. Her koklear implant kullanıcısı için implant sistemi kişiye özel olarak programlanır. Programlama odyolog tarafından yapılır. Eğitim süreci, lisansı kazanma süresi için her şey söylemek çok zordur. Programın başarısını ve süresini etkileyen etmenler fazladır.

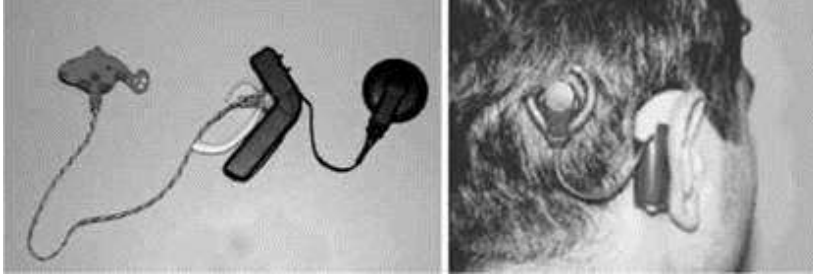
Resim 1.5: İşitme cihazları

Koklear İmplant

İşitme engelli çocuğun eğitimi için cihaz çok önemlidir. Erken tanıyla işitme engelli öğrenciye uygun en kısa sürede yapılarak ve cihazın tam kapasitede çalışması sağlanarak, var olan işitme kalıntısını en üst seviyede kullanabilmesini sağlamak gerekir. Cihazın işitme engelli çocuğa yararlı olabilmesi için dikkat edilmesi gereken özellik ise, cihazın bakım ve kullanımıyla ilgili bilgilerdir. İşitme engelli çocuğa uzman tarafından önerilmiş en uygun cihaz sağlandıktan sonra işitme cihazını en verimli şekilde kullanabilmesi için aşağıdaki bilgilere dikkat edilmelidir.

- Sabah kalktığında takması ve yatana kadar çıkarmaması gerektiği alışkanlığı edindirilmelidir.
- Kulak kalıbının kanalının temiz tutulmasına ve tıkalı olmamasına dikkat edilmelidir. Ilık su ile temizlenmeli ve içinde su kalmamasına dikkat edilmelidir.
- Cihazın ses ayarı önerilen düzeyde tutulmalıdır.
- Cihazın pilleri sık, sık kontrol edilmeli, kullanım süreleri bilinmeli, yedek pil bulundurulmalıdır. (Pilin artı ve eksi yönünde takılmasına dikkat edilmelidir).
- Cihaz, sudan ve aşırı tozdan korunmalıdır (Bunun için yağmurlu havalarda veya çok tozlu ortamlarda cihaz kulaktan çıkartılmalı ve korunmalıdır.).
- Cihaz, kırılmaması ve kişiye rahatsız etmemesi için yatarken çıkarılmalı ve cihaz kapatılmalıdır.

- İşitme cihazında ötme sesi varsa;
 - a. Hortum delik olabilir.
 - b. Kulak kalıbı kulağa tam yerleşmemiş olabilir.
 - c. Kulak kalıbı kulağa küçük geliyor olabilir (kulak kalıbı öğrencinin fiziksel gelişimine bağlı olarak, belli aralıklarla yenilenmelidir.).
 - d. Ses ayarı yüksek olabilir (Her işitme engelli çocuğun işitme kaybına uygun ses ayarı vardır. Bu bilgi, ilgili uzman kişilerden edinilmeli ve cihazın uygun ses ayarında durmasına dikkat edilmelidir.).

Resim 1.6: Koklear implant cihazı

1.2.4. Yaygınlık

Uluslararası ölçek olarak kabul edilen engelli nüfusun, genel nüfusa oranı olan %14 oranında ve 1997 genel nüfus sayımı sonucuna göre, işitme engellilerin genel nüfusa oranı %0,6 olup, tahminen engelli sayısı 377.193'tür. Bu oranlara göre nüfusumuzun **135.500'ü öğrenim çağında** işitme engellidir.

Ülkemizde işitme engelli çocukların çoğunlukla başarısız olmalarının nedenleri; destek hizmetlerin olmaması, sınıf mevcutlarının fazla olması ve ortam düzenlemesinin yapılmamasıdır.

1.2.5. Sebepleri

İşitme engeli doğuştan olabileceği gibi sonradan geçirilen hastalıklar, kazalar ve yaşlanma sebebiyle de gelişebilir. İşitme engelinin sebepleri doğum öncesi, doğum anı, doğum sonrası sebepler olarak sınıflandırılır.

- **Doğum öncesi sebepler:** Annenin hamileliği sırasında bebek ve annenin sağlığını etkileyen durumlardır.
 - Annenin hamilelik döneminde geçirdiği enfeksiyon ve hastalıklar (özellikle kızamıkçık, kabakulak, sarılık vb.)
 - Hamilelik döneminde annenin röntgen çektirmesi
 - Hamilelik döneminde annenin kullandığı ilaçlar
 - Hamilelik döneminde geçirilen kazalar
 - Kan uyumsuzluğu
 - Genetik faktörler
 - Akraba evliliği

- **Doğum anındaki sebepler**
 - Doğum sırasında meydana gelen komplikasyonlar (kordon dolanması, oksijensiz kalma vb.)
 - Düşük doğum ağırlığı
 - Erken doğum
 - Bebeğe kan değişimi gerektiren sarılık
 - Doğum sırasında baş, boyun ve kulakta görülen zedelenmeler
- **Doğum sonrası sebepler**
 - Çocuğun yüksek ateşli hastalıklar ve havale geçirmesi (menenjit, kızamık, kabakulak kızıl vb.)
 - İşitme kaybına neden olan ilaçların kullanılması
 - Orta kulak iltihapları
 - Kafa travmaları (kafatası kırıkları, çatlakları, baş veya kulaklara şiddetli darbe vb.)
 - Yüksek şiddette gürültüye maruz kalma

1.2.6. Özellikleri

İşitme engelli çocuklar, işitme yetersizliklerinin özelliğine bağlı olarak gelişim sürecinde bazı farklılıklar gösterebilirler. Ancak bu onların, işiten yaşlılarından tamamen farklı olduğu anlamına gelmez. Bununla birlikte iletişim, motor, zihin, sosyal ve duygusal gelişim yönünden özellikleri aşağıdaki şekilde özetlenebilir.

1.2.6.1. İletişim ve Dil Gelişimi

İşitme engelli çocuklar dil gelişimi açısından, işiten yaşlılarına benzer bir gelişim gösterirler. İşitme engelli çocuklar da tüm çocuklarda olduğu gibi çevreleri ile ilgilidirler. Doğumdan itibaren çevreyle ilgilenmeye, nesnelere tanımaya başlarlar. Normal işiten çocuklarla aralarındaki fark, sesleri algılayarak veya ifade ederek kurdukları iletişimdedir. Normal işiten bir çocuk, bir oyuncak veya olay ile ilgilenirken, anne veya babasının ifadelerini anlayarak uygun tepkiler verebilir ancak işitme engelli çocukların anne–babası ise, çocuğunun engelli olduğunu öğrendiği andan itibaren, çocuğuyla sözel iletişimi azaltabilir. Bunun sonucunda işitme engelli bebeklerde ilk dönemlerde gözlenen ses çıkarmalar yavaş, yavaş kaybolur. İşiten çocuklar gibi etrafında duyduğu seslere doğal olarak öğrendiği sözel iletişimi, işitme engelli çocuklar edinemez. Ancak işitme engelli çocuğa uygun ortamlarda, uygun iletişim yöntemleri kullanılarak, sözel iletişimi edinmesi sağlanabilir. Eğitimdeki amaçlarımızdan biri de işitme yetersizliği olan çocukların, bu yetersizliklerden doğan farklılıklarının eğitim ve öğretim ile en aza indirebilmektir.

Konuşma öğrenilmeden meydana gelen orta ve ileri derecedeki bir işitme engeli önemli ölçüde dil ve konuşma bozukluklarına neden olmaktadır. Ancak işitme kaybı konuşma kazanıldıktan sonraki bir dönemde meydana gelir ve hafif olursa dil ve konuşma hemen, hemen hiç etkilenmemekte çok hafif sesletim bozuklukları görülebilmektedir.

- İşitme engelli çocuklarda kelime hazinesi normal işitenlere göre daha yavaş gelişir. Kelime hazinesi açısından normal işitenlerle aradaki fark yaş ilerledikçe açılır. İşitme engelli çocuklar normal işiten yaşlılarını özel eğitim almadan yakalayamazlar.
- İşitme engelli çocuklar (kedi, top, kırmızı vb.) somut kelimeleri (hissetmek, kolay, gelişim vb.) soyut anlam taşıyanlara göre daha kolay öğrenirler. Kelimelerdeki takıları atarlar. Kelimelerin sonlarında bulunan ‘-ler, -lar, -nin , -den gibi ekleri duymadıkları için ifadeleri yanlış anlar ve zaman ile çoğul takılarını kullanmazlar.
- İşitme engelli çocuklar, aynı kelimeye ait birden fazla anlamı yorumlamakta güçlük çekerler.
- Normal işiten çocuklara göre daha basit ve kısa cümleleri anlayabilir ve ifade edebilirler.
- Etken ve edilgen cümle yapılarını anlamakta güçlük çekerler.

1.2.6.2. Motor (Devinsel) Gelişim

İşitme engelli çocuklar, temel motor gelişim aşamalarına (oturma, emekleme, yardımsız yürüme vb.) normal işiten çocuklarla aynı hız ve sırada erişmektedirler. Ancak işitme kaybının neden olduğu duruma ve derecesine bağlı olarak, denge ve genel koordinasyonla ilgili becerilerde daha yetersiz oldukları gözlenmektedir. Bu yetersizlik işitme cihazı kullanarak ve seslere adaptasyon sağlandıktan sonra azalır.

Resim 1.7: İşitme engelli çocukların motor gelişim özelliklerinin yaşlarıyla aynı olması

1.2.6.3. Bilişsel Gelişim

İşitme engeli olan bireylerin sözel olmayan zekâ testlerinden (nesneleri eşleştirme, benzerlikleri bulma, gruplama, resimler arasındaki farklılıkları görsel olarak saptama, görsel olarak bir seri resmi sıralama) aldıkları puanlar işiten akranlarıyla yaklaşık aynı düzeydedir. Ancak dil becerileri ile ilgili güçlükleri doğal olarak akademik performanslarını etkilemektedir.

Çocuklar öğrenme ile ilgili deneyimlerini, çevrelerini keşfederek ve diğer kişilerle iletişim kurarak sağlarlar. İşitme engelli çocuklar bu bilgileri edinirken sesli uyarılardan yeterince faydalanamazlar.

İşitme engelli çocuklar için görsel ipuçlarını kullanmaya yönelik etkinlikler düzenlenmediğinde (sözlü iletişim becerileri yetersiz olduğu için) kendi, kendilerine çevreyi araştırarak bir şeyler öğrenmeleri düşünce sistemlerini ve zihinsel süreçlerini geliştirmeleri mümkün olamamaktadır. Dil becerilerinin zihinsel gelişim becerileriyle iç, içe olmasından dolayı işitme engelinin derecesi zihinsel gelişimi etkilemektedir. Buna bağlı olarak okuma-yazma ve matematik becerileri daha geri olabilmekte akademik başarısızlık görülebilmektedir.

1.2.6.4. Sosyal Duygusal Gelişim

İşitme engelli çocuklar işitme becerisini kullanamadığı için ailesi, arkadaşları gibi yakın çevresinde dahi güven eksikliği ve buna bağlı olarak hırçınlık, içe dönüklük, kızgınlık gibi davranışlar sergilerler. İleri ve çok ileri işitme engeline sahip çocuklar, özellikle diğer işitme engelli çocuklardan ayrı bir eğitim sürecinde ise okulda yalnızlık ve mutsuzluk gibi duygular yaşarlar.

Küçük yaştan itibaren işitme engelli çocuklara işiten çocuklardan farklı davranmayarak, onlara engellerine rağmen bu toplumun etkin bireyleri haline getirebilmek için, okul ve aile birlikleri işbirliği yapmalı, çocuk için mümkün olan en uygun öğrenme ortamları sağlanmalıdır.

1.2.7. Eğitimleri

İşitme engelli çocukların özel eğitim ihtiyacının belirlenmesinde işitme engelinin derecesi önemlidir. Eğitim ihtiyacı orta derecede işitme kaybı ile başlar. Çok hafif ve hafif derecede işitme kaybı olan çocuklara ev ve sınıf ortamında gerekli düzenlemeler yapılarak (sınıfta ön sırada oturma, duvarların ve yerlerin sesi geçirici özellikler taşıması, sesin yankılanmasını en az düzeye getirme) eğitim verilmelidir. İşitme engel derecesi arttıkça, kullanılan iletişim modelleri ve eğitim teknikleri farklılık gösterir. Eğitimde uygulanan yöntemler işaret desteği alan eğitim yöntemleri ve işaret desteği olmayan eğitim yöntemleri olarak iki grupta toplanır.

1.2.7.1. İşaret Desteksiz Eğitim Yöntemi

- **Doğal sözel – işitsel yöntem:** Çocukların var olan işitme kalıntılarından yararlanarak, işitme kaybına uygun cihazların kullanılmasıyla, doğal ortamlarda konuşma ve dil gelişimini sağlamayı amaçlar. Bu yöntemde erken tanı, işitme kaybına uygun cihaz kullanımı, cihaz kullanımında sürekliliği sağlama ve erken eğitim büyük önem taşımaktadır. Ayrıca bu yöntemde ailenin eğitime doğrudan katılımı ve ailenin bilinçlendirilmesi vazgeçilmez bir durumdur.
- **İşitsel yöntem:** Çocukla iletişimde sadece işitme duyusu kullanılır. İşitme engelli çocukların gecikmeli de olsa işiten çocuklarla aynı dil edinim süreçlerini izleyeceği kabul edilir. Bu yöntemde de işitme cihazlarının önemi büyüktür. Farklı olduğu nokta, çocuk ile iletişim sırasında sadece işitme duyusunu geliştirici etkinlikler ve iletişim yöntemlerinin tercih edilmesidir. Dudak okuma, parmak alfabeti gibi yöntemler; dinleme becerisinin gelişimini engellediği düşüncesinden dolayı kullanılmaz.

1.2.7.2. İşaret Destekli Eğitim Yöntemleri

- **İşaret dili:** Nesne ve fikirlerin işaretlerle anlatılmasına dayanan görsel bir iletişim sistemidir. Daha çok doğuştan engelli olup eğitim görmemiş işitme engelli bireylerin kullandığı yöntem olarak bilinmektedir. İşaret dili kullananlar, konuşmayı öğrenebilmek için görsel uyarınları kullanırlar. Bu sebeple dikkatlerini işitmeye değil görmeye verdikleri için dinlemeyi öğrenmemektedirler.

Resim 1.8: Nesne ve fikirlerin işaretle anlatılması, işaret dili

- **Parmak alfabesi:** Belirli bir dilin harflerini parmaklarla göstermeye dayanır. Kullanılması sınırlı bir yöntemdir. Yazı dilini bilenler tarafından kullanılır.
- **Tüm (total) yöntem:** Dil ediniminde kullanılmakta olan sözel, işitsel, yazılı ve işarete dayalı tüm yöntemleri kullanmaya dayanan eğitim yöntemidir. Temelinde yöntemin bir araç olduğu ve aracın amaçlarla uyum içinde olması gerektiği düşüncesi vardır. Bireysel farkların ve bireysel ihtiyaçların önemine dayanan bir yöntemdir.

1.2.8. İşitme Engelli Çocukların Eğitimi Konusunda Milli Eğitim Bakanlığının Yaklaşımı ve Bu Konudaki Düzenlemeler

Özel eğitim okullarında işitme engellilere okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim düzeyinde eğitim verilmektedir. Okul öncesi eğitimi dışında her kademedeki işitme engelli öğrenciler yatılı ve gündüzlü olarak eğitim görmektedirler. İşitme engelli çocukların okul öncesi eğitimlerinde, çocuklara günlük yaşamda gerekli bazı temel davranışlar kazandırılmakta ve çocuklar ilköğretime hazırlanmaktadır. Ayrıca işitme engelli öğrencilerin normal okullarda akranlarıyla birlikte eğitim görmelerine de önem verilmektedir. "Kaynaştırma" olarak tanımlanan bu uygulamaların yaygınlaştırılmasına çalışılmaktadır. Böylelikle akranlarıyla sosyal ve duygusal yönden hayatı paylaşımlarının yanı sıra hem işitme engelli hem de işiten öğrenci açısından pek çok yararları bulunmaktadır. Bu yararlar şöyle sıralanabilir.

- **İşitme engelli öğrenciler açısından kaynaştırma eğitiminin yararları**
- İşitme engelli çocuk, akranlarını gözleme, model alma, taklit etme, iş birliği kurma, paylaşma ve karşılıklı iletişim kurabilme fırsatlarından yararlanmış olur.
 - İşitme engelli çocukların hem sosyal hem de sözel etkileşimlerinde artış olur.
 - İşitme engelli çocukların dil, motor, sosyal-duygusal, bilişsel ve kişilik gelişimi gibi gelişim alanları desteklenir, akademik ve sosyal gelişimlerinde olumlu yönde etkileri olur.
 - İşitme engelli çocuklar, toplumda bağımsız yaşam için gerekli olan pek çok beceriyi düzenlenen etkinlikler içinde ya da oyunlar içinde öğrenebilirler.
 - İşitme engelinden kaynaklanan ve bireyin toplum tarafından dışlanmasına neden olabilen davranışların azalmasını sağlar, işitme engelli çocuğun sosyal kabulünü, uyumunu ve etkileşimini artırır.
 - İşitme engelli çocuğun, bir arkadaş grubuna katılarak çeşitli etkinliklerde bulunması ve kabul görmesi kendine olan güvenini artırır, bağımsız bir birey olmasına katkıda bulunur. Bu durum, çocuğun aynı zamanda bir topluluğa ait olma ve değerli olma duygularını pekiştirir.
 - İşitme engelli çocukların, insanlar arasındaki farklılıkları ve benzerliklerini doğrudan gözleme fırsatı bulur.

İşitme engelliler ilköğretim okullarından ve özel sınıf kaynaştırma programından mezun olan öğrencilerden durumu uygun olanlar; işitme engelliler çok programlı liselerine veya endüstri meslek, ticaret meslek ya da kız meslek liselerine Milli Eğitim Bakanlığınca sınavsız olarak yerleştirilmektedir. İstanbul, Kayseri, İzmir, İçel, Ordu, Trabzon, Isparta ve Afyon-Bolvadin'de işitme engellilerin eğitimi için çok programlı lise uygulamasına başlanmıştır. Bu okullarda öğrencilere akademik eğitimin yanı sıra meslek eğitimi de verilmektedir.

- **İşiten öğrenciler açısından kaynaştırma eğitiminin yararları**
- İşiten çocuk, toplumda kendisinden farklı bireyler olduğunu ve onlarla nasıl etkileşime gireceğini öğrenir.
 - İşiten çocuğun, bireyler arası farklılıklardan kaynaklanan endişelerinin azalmasını sağlar.
 - İşiten çocukların yardım etme, destek olabilme, yönlendirme, işbirliği kurma, paylaşma, fırsatı bularak, engelli arkadaşını teşvik etme gibi olumlu davranışları geliştirebilmelerini sağlar.
 - Engelli arkadaşına model olmanın ya da yardımcı olabilmenin getirdiği sorumluluk, işiten çocuğa kendine güven duyabilme konusunda da olumlu kazançlar sağlar, kişisel gelişimini destekler.
 - Diğer insanların ihtiyaçlarına karşı daha duyarlı olmayı, engelli bireylerle ilişkilere değer vermeyi öğrenir.

➤ **İşitme engellilerin eğitim ortamlarının düzenlenmesi**

İşitme engelli çocukların eğitimlerinde ortamın düzenlenmesi, eğitimin niteliğini büyük ölçüde etkilemektedir. Sınıfların yalıtımı (halı, perde, pano vb. malzemeler) sesin yankılanmasını engeller. Uygun görsel araç-gereç ile donatımı ve çocukların ferdi grup işitme cihazları ile eğitim faaliyetlerine katılımları esastır.

- Eğitim ortamının uygun olarak düzenlenmesi, işitme engelli çocuğun eğitim sürecini olumlu yönde etkileyebilir. Bunun için;
- Zemin kaliteli halı ile kaplanmalı,
 - Zemin halı ile kaplanamıyorsa, masa ve sandalyelerin ayaklarının sesi önleyici herhangi bir malzeme yapıştirılması.
 - Duvarların strafor ile kaplanması kaplanamıyorsa panoların asılması,
 - Pencerelelere perdelerin asılması,

Resim 1.9: Duvar ve zemin yalıtımı yapılmış, yarım daire oturma düzeni

Bunun yanı sıra, öğrencinin dinleme ve konuşma becerisinin geliştirmede çok etkili olan, öğrencinin dikkatini dağıtmayacak, birebir ders (Bireysel Eğitim) yapılabilecek bir ortamın sağlanması ve bu ortamın da yalıtımının yapılmış olması gerekir.

Resim1.10: Yalıtımı yapılmış, bireysel odası

- İşitme engelli çocukla iletişime geçerken, iletişimin sağlanabilmesi için aşağıdaki kurallara dikkat edilmesi gerekir.
 - İşitme engelli çocuk ile konuşurken göz hizasına gelecek şekilde durun.
 - Ses tonunuzun normal olmasına dikkat edin. Yüksek ses veya fısıldayarak konuşmayın.
 - Ortak ilgi kurabileceğiniz konular olmasına dikkat edin.
 - Çocuğun konuşması için cesaretlendirin, ona şans tanıyın. İyi bir dinleyici olmayı deneyin.
 - Anlaşılır ve kısa cümleler kurun.
 - Çocuğun verdiği cevaplar veya anlatmak istediği (anlamsız çıkardığı herhangi bir ses olabilir, ses çıkarmayıp sadece dudaklarını kıpırdatıyor olabilir, anlaşılır ama sesletim hatası olabilir, cümle kurması gerekirken tek kelimelik karşılıklar olabilir vb.) her ne olursa olsun, öğrencinin dil seviyesine göre, onun söylemek istediğini anlamaya çalışıp, doğrusunu tekrar edin ve tekrar ettirin.
 - Sıra alarak konuşma yapın ve çocuğun da bu davranışı edindirin.
 - Sabırlı ve sakin olun.
 - İşitme engelli çocuğun size anlatmak istediklerini, size anlatabildiğini, ona hissettirin. Böyle davrandığınızda, hem size olan güveni artar hem de sözel iletişim kurmada çekimser kalmaz.
 - Çocuğun her zaman aktif katılımı sağlayın. Unutmayın ki lisan yaşanırken öğrenilir.

1.2.9. Önlemler

İşitme engeline sebep olabilecek durumların ortadan kaldırılmasına yönelik tedbirler alınmalıdır. Sağlık ve aile eğitimine önem verilmelidir. Doğum öncesi anne sağlığına dikkat etmeli, düzenli aralıklarla doktor kontrolünden geçmelidir. Yeni doğan her bebek, mutlaka muayene edilerek işitme duyası kontrol edilmelidir. Koruyucu hekimlik hizmetleri ile olası engelin önüne geçilebileceği, erken tanı ile etkili tedavi-egitim verilebileceği unutulmamalıdır. Her çocuğun büyüme ve gelişmesi izlenmelidir. Orta kulak enfeksiyonlarının hızlı ve etkili tedavisi yapılmalıdır. Eğer bir orta kulak iltihabı uygun bir şekilde tedavi edilmezse işitme kaybı ve beyne yayılan iltihaplar ortaya çıkabilecektir. Bu hastalığın ilk belirtisi işitme kaybı olup, genellikle geniz eti büyük olan çocuklarda görülür. Gerekli tedavi yapılmazsa kalıcı işitme kaybı ortaya çıkabilir.

İşitme kaybı olan çocukların değerlendirilmesi ekip çalışmasını gerektirir. Bu ekipte kulak burun boğaz uzmanı, pediatrist, nörolog, psikiyatrist, psikolog, odyolog, eğitim odyoloğu, özel eğitmeni, çocuk gelişimci ve sosyal hizmet uzmanı bulunmalıdır

UYGULAMA FAALİYETİ

İşitme Engelliler konusu ile ilgili sorular ve cevapları içeren eşleştirme kartları hazırlayınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ İşitme engelliler konusunu inceleyiniz.	➤ İncelemelerinizde, çeşitli kaynaklardan ve internetten yararlanınız.
➤ İşitme duyusu konusunu inceleyiniz.	➤ Konuyu ve alt başlıklarını dikkatlice okuyunuz. Değişik kaynaklara da ulaşınız.
➤ Çalışmanız için gerekli materyalleri hazırlayınız.	➤ Eşleştirme kartlarını hazırlamak için konuyla ilgili kaynakları, makas, karton, kalem cetvel gibi gerekli malzemeleri masanıza yerleştiriniz.
➤ Kartlarınıza yazmak için soruları ve cevapları hazırlayınız.	➤ Soru ve cevapların anlaşılır ve net olmasına dikkat ediniz.
➤ Eşleştirme kartlarınızı hazırlayınız.	➤ Dilediğiniz iki renk fon kartonlarının birine soruları diğerine cevapları kullanmak üzere 8 ×10 cm olacak şekilde eşit boyutlarda kesiniz. ➤ Hazırladığınız soruları istediğiniz bir renkte bir kartona, cevapları da diğerine yazınız.
➤ Uygun çalışma ortamı hazırlayınız.	➤ Ortamın sessiz olmasına özen gösteriniz.
➤ Hazırladığınız eşleştirme kartlarını kullanarak arkadaşınızla uygulama yapınız.	➤ Masaya soru kartlarını ve cevap kartlarını, yazılar iç kısma gelecek şekilde ters olarak yerleştiriniz. Sıra ile kart çekerek soru ve cevapları doğru şekilde eşleştiriniz.

KONTROL LİSTESİ

Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız beceriler için **Evet**, kazanamadıklarınız için **Hayır** kutucuklarına (X) işareti koyarak kontrol ediniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. İşitme engelliler konusunu incelediniz mi?		
2. İşitme duyusu konusunu incelediniz mi?		
3. Çalışmanız için gerekli materyalleri hazırladınız mı?		
4. Kartlarınıza yazmak için soruları ve cevapları hazırladınız mı?		
5. Eşleştirme kartlarınızı hazırladınız mı?		
6. Uygun çalışma ortamı hazırladınız mı?		
7. Hazırladığınız eşleştirme kartlarını kullanarak arkadaşınızla uygulama yaptınız mı?		

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme sonunda “Hayır” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Bütün cevaplarınız “Evet” ise “Ölçme ve Değerlendirme”ye geçiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. İşitme hangi organın ses enerjisini yakalaması ile başlar?
A) Kulağın
B) Gözün
C) Elin
D) Dilin
E) Burunun
2. Kulak kaç bölümden oluşur?
A) 4
B) 2
C) 3
D) 5
E) 6
3. Orta kulaktaki kemikçikler nelerdir?
A) Koklea, salyangoz, örs
B) Östaki, koklea, kıkırdak
C) Çekiç, örs, üzengi
D) Salyangoz, üzengi, östaki
E) Kıkırdak, salyangoz, çekiç
4. İleri derecede işitme kaybı kaç dB aralığındadır?
A) 10-15 dB
B) 16-25 dB
C) 26-40 dB
D) 56- 70 dB
E) 71-90 dB
5. Ülkemizde ulusal ‘‘yeni doğan işitme taraması kampanyası kaç yılında başlatılmıştır?
A) 2001
B) 1974
C) 1984
D) 2004
E) 1994

Aşağıdaki cümlelerin başında boş bırakılan parantezlere, cümlelerde verilen bilgiler doğru ise D, yanlış ise Y yazınız.

6. () Hamilelik döneminde annenin röntgen çekmesi, doğum anı işitme kaybı nedenleri arasında yer alır.
7. () İşitme testleri, ses geçirmeyen özel odalarda kulaklık veya hoparlör ile yapılır.
8. () İşitme engelli çocuklar somut kelimeleri soyut olanlara göre daha kolay öğrenirler.
9. () İşitme engelli çocuklar, işiten yaşlılarından tamamen farklı gelişim gösterirler.
10. () İşitme engelli çocukların özel eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesinde, işitme engelinin derecesi önemli değildir.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-2

AMAÇ

Öğrenme faaliyetinde kazandırılacak bilgi ve beceriler doğrultusunda uygun ortam sağlandığında, işitme engellilerin özelliklerine uygun araç gereç seçip, etkinlikler planlayabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- İşitme engellilerin özelliklerine uygun etkinlikler konusunu çeşitli kaynaklardan ve internetten araştırınız.
- Çevredeki özel eğitim merkezlerine, işitme engellilere yönelik eğitim veren okullara, işitme engelli çocuklarla ilgili sivil toplum örgütlerine giderek, işitme engellilere uygun etkinlikler ve uygun araç gereçler hakkında bilgi ediniz.
- Ziyaret ettiğiniz kurumlardan elde ettiğiniz bilgileri fotoğraflarla ve kamera çekimleri ile destekleyerek power point sunusu oluşturacak şekilde bir rapor hâline getirip, edindiğiniz deneyimleri arkadaşlarınızla paylaşınız.

2. İŞİTME ENGELLİLERİN ÖZELLİKLERİNE UYGUN ETKİNLİKLER

2.1. İşitme Engellilere Yönelik Etkinlikler

İşitme engellilerin eğitiminde, sözel iletişim becerilerinin geliştirilmesine yönelik etkinlikler büyük önem taşımaktadır. Kendi içinde bir bütünlük taşıyan bu etkinlikler, anlama ve ifade etmeye yönelik dil ve konuşma becerilerini geliştirebilme amacı etrafında toplanmıştır.

2.1.1 Anlamayı Geliştirmeye Yönelik Etkinlikler

Dinleme ve işitme becerileri ile dudak okuma becerisinin geliştirilmesi çalışmalarıdır.

2.1.2. İfadeyi Geliştirmeye Yönelik Etkinlikler

Konuşma becerisini geliştirmek amacını taşıyan ses ve artikülasyon çalışmalarıdır. Artikülasyon, soluğun gırtlaktan sonra, konuşma organlarında (yutak, ağız, burun boşluğu, dudaklar, dişler, dil) konuşma dilimizin seslerine dönüştürülüp biçimlenmesidir.

2.2. İşitme Engellilerin Özelliklerine Uygun Etkinlikler

İşitme engellilerin özelliklerini ele aldığımızda, öncelikle dinleme ve işitme becerisinin geliştirilmesi için uygun etkinliklere yer verilmelidir. Bunun için ses dinleme, sesleri fark etme, sesleri tanıma, sesleri ayırt etme vb. çalışmaları yapılmalı dinleme eğitimine mümkün olduğunca erken dönemde başlanmalıdır, dinlemeye tüm duyuların ortak bir bütünlük içinde katılması, ortamın dinlemeye uygun olması ve dinleme eğitiminin sürekli olmasına önem verilmelidir. İşitme engelli bireyi iletişimde çevresinden gelen işitme ve görmeye dayanan uyaranları amaçlı ve sürekli olarak alıp, daha iyi algılayabilir hale getirmek, dinlemenin amacıdır. Dinleme çalışmalarına, kaba sesler; gök gürültüsü, hayvan sesleri gibi doğada oluşan sesler; makine, alet ve araçlardan çıkan sesler gibi her gün evde, okulda, sokakta duyulabilen seslerdir. Kaba seslerin ardından ritim çalışmalarının ağırlıklı olarak yer aldığı müzikal seslerle ilgili çalışmalara yer verilmelidir. İşitme engelli çocukların da müzikten hoşlandığı, müziğin ritmini ayırt edebileceği ve eğitimlerinde müzikten yararlanılabileceği unutulmamalıdır. Müzik yoluyla işitme engelli çocukların sesleri algılamalarına yardımcı olunabilir. Bunun için dinleme çalışmaları şu aşamalarda yapılmalıdır:

Ses dinleme ve sesleri fark etme: Seslerin varlığını ya da yokluğunu fark eder. Örneğin; davul sesi çaldığında fark eder, bakar.

Sesleri ayırt etme: Bu aşamada, seslerin anlamını bilmesine gerek yoktur. İki sesi birbirinden ayırt eder. Örneğin; arkası dönük olarak duran işitme engelli öğrenciye daha önceden çalışılan, zil ve davul sesi çalınır. Davul çaldığında, davul resmini gösterir. Zil, çaldığında zil resmini gösterir.

Sesleri tanımlama: Bu aşamada, sesleri tanımaya başlar. Söylenen kelimeyi, resim ve nesnelere arasından bulur. Örneğin; daha önceden çalışılmış olan, kartlara hazırlanmış hayvan resimlerinden ‘at’ kelimesi söylendiğinde at resmini, ‘köpek’ kelimesi söylendiğinde köpek resmini gösterir.

Sesleri anlamlandırma: Dinleme becerisinin en son aşamasıdır. Öğrencinin dil seviyesine ve yaşantısında biriktirdiği kelime haznesine, görsel uyarıya gerek kalmadan iletişim kurabilmesidir.

Resim 2.1: İşitme engelli çocukların eğitiminde ritim çalışmaları

Dinleme ve işitme becerisinin kazandırılmasına yönelik etkinlikler:

- Sessizlik- seslilik çalışmaları
- Değişik ritim ve tonlardaki seslere dikkat çekme
- Değişik seslerin kaynağını bulma
- Değişik seslerin anlamını bilme
- Seslere uygun tepkide bulunma
- Değişik durumlara ait konuşma modellerini kullanma
- Çeşitli seslerin kullanıldığı taklit oyunları oynama

İşitme engelli çocukların sosyal ve duygusal gelişimlerini destekleyici etkinliklere yer verilmelidir. Yaratıcı drama etkinliklerinde çocuk dil ve iletişim becerilerini, problem çözme becerisini ve yaratıcılığını geliştirir. İşitme engelli çocuk, başkalarıyla dramatik oyun oynarken diğer çocukların da kendisiyle aynı veya farklı duygu ve düşünceleri olduğunu öğrenir. Etkinlikte farklı roller alarak sosyal etkileşim yönünden yeni deneyimler kazanır. Özellikle kaynaştırma eğitiminde yaratıcı drama çalışmaları, çocukların birbirlerini tanımasını açısından önemlidir.

Resim 2.2: İşitme engellilerin eğitiminde yaratıcı drama etkinliği

Etkinlik: Sandalye kapmaca

İşitme engelli çocukların, sesi ve sessizliği fark etmesi için uygun bir oyundur. İlk zamanlarda, sesi duymasa bile, işiten veya daha iyi işiten arkadaşlarını taklit ederek sesin varlığı ya da yokluğuna göre hareket edildiğini taklit ederek anlamaya başlar.

Öğretmen, çocuklara oyunu anlatır. Çocuk sayısından bir eksik sandalye, daire oluşturulacak şekilde konular. Çocuklar sandalyelerin dışında beklerler. Müzik çaldığında, sandalyelerin etrafında dans ederek, dolaşırlar. Müzik durduğunda, sandalyeye otururlar. Ayakta kalan çocuk, kenarda ritim tutarak arkadaşlarının oyununu izler. Sona kalan iki çocuk ve tek sandalyeye en son oturan çocuk, alkışlanır ve müzik açıp kapatma hakkını kazanır. Bu şekilde oyun devam eder.

İşitme engelli çocuklarda motor, bilişsel dil, sosyal duygusal gelişim alanlarını ve kendi bakımlarını, becerilerini geliştirici etkinlikler olarak müzik, oyun, drama etkinliklerinin yanı sıra resim-el işi etkinliklerine de yer verilmesi önemlidir. Böylece işitme engellilerin estetik duygusu gelişir. Çocuk duygularını ifade etme olanağı bulur ve yeteneğinin farkına vararak öz güvenini geliştirir.

Resim 2.3: İşitme engellilerin eğitiminde resim ve el işi gibi etkinlikleri

2.2.1. Konuşma Becerisinin Geliştirilmesi

Çocuğun konuşabilmesi için anadilinde kullanılan sesler çıkarabilmesi, onlardan sözcük ve cümle oluşturabilmesi gerekir. Konuşma öğretiminde izlenecek yol, engelli olmayan çocuğun konuşma gelişimine uygun basamakları izlemektir.

➤ Konuşma gelişimine uygun basamaklar

- Konuşma seslerine benzer sesler çıkarır.
- İsmine tepki verir.
- Ritmik hece tekrarı yapar. (Hece, sözcük ve cümle tekrar çalışmalarında bireyin hece, sözcük ve cümleyi anlaması değil, söylenileni sadece tekrar etmesi sağlanmalıdır.)
- Tek heceli sözcük kullanır. (Oyun etkinlikleri sırasında hop-hop, tip-tip, pat-pat-, şak-şak gibi ritmik tekrarlar yapılmalı, bireyin seviyesine uygun görsel materyaller kullanılarak tek heceli (top, kaç, tut, al gibi), iki heceli (kapı, dede, otur gibi) sözcükleri tanınması ve isimlendirmesi istenmeli.)
- Sözcük tekrarı yapar. (örneğin, çocuk babasının resmini göstererek “baba”der.)
- İki ve daha fazla heceli sözcük kullanır.
- Cümle tekrarı yapar.

- İki sözcüklü cümleler kurar. (Üç sözcüklü cümle kullanım çalışmalarında başlangıçta bireyin kullandığı iki sözcüklü cümlelere yeni bir kelime eklenerek cümle genişletilir ve bireye geri iletilir. Bireyin tekrar etmesi istenir. Tekrar ettikten sonra soru cevap tekniği ile cümleyi kullanması desteklenir.)
- Üç ve daha fazla sözcükten oluşan cümleler kurar.

Yani çocuk konuşmaları duyacak, taklit edecek, heceler, sözcükler çıkaracak, sözcüklere anlam verecek, kısa cümleler söyleyecek, ondan sonra uzun cümleler söyleyecek hâle gelecektir. İşitme engelli çocukların konuşma becerileri desteklenirken, sesin doğru kullanımına yönelik çalışmalar da yapılmalıdır. Soru-cevap şeklinde çalışmalar yapılmalıdır. Sözel iletişim kurması ve söze başlaması için zaman verilmelidir. Kurulacak düzgün cümlelerle çocuğa model olunmalıdır. Akıcı bir dille, cümle kurarak, tek kelimeli ifadelerden kaçınılmalıdır.

Resim 2.4: Kitap okuma becerisini geliştirici etkinlikler

Etkinlik: Türkçe dil etkinliği

Tekerleme

İki kiraz aldım.
Kulağıma taktım.
Kirazları yedim.
Saplarını attım.

Tekerleme birkaç kez hep birlikte tekrar edildikten sonra, ‘U’ veya yarım daire şeklinde yere otururlur. Çocukların seviyelerine uygun olarak hazırlanan sıralama kartları öğrencilere gösterilmeden, meyveler ile ilgili sıralama kartlarına bakılacağı ile ilgili bilgi verilir.

İlk kart açılır, (Resim: Esra, mutfakta, buzdolabını açmış, elini uzatmış, bir şeyler alıyor. Henüz ne aldığı görünmüyor.) Öğretmen, öğrencilerin seviyelerine göre sorular sorar. “Resimdeki çocuğun cinsiyeti, adının ne olabileceği, nerede olduğu, buzdolabından ne alıyor?” olabileceği gibi tahmin soruları, “Siz Esra’nın yerinde olsaydınız ne alırdınız? Buzdolabından neler aldınız? vb.” gibi çocukların yaşantılarından örnekler alabileceği sorular sorar.

İkinci kart: (Resim: Esra mutfakta, elinde armut ve elma var. Mutlu bir yüz ifadesi var.) ‘Esra ne almış? kaç tane almış?, siz hangi meyveyi alırdınız?, mutlu mu?, üzgün mü?, armut ve elmayı ne yapacak, yıkayacak mı, yıkamadan mı yiyecek?’ gibi açık uçlu sorular sorarak, tahminler alarak üçüncü karta geçilir.

Üçüncü kart: (Resim: Esra elma ve armutları tabağa koymuş yıkıyor.) ‘Yıkamadan yerse ne olur, siz yıkıyor musunuz, siz yıkamıyorsanız sizin için kim yıkıyor?’ sorularıyla incelenir.

Dördüncü kart: (Resim: Esra salonda, oturmuş meyvelerini yiyor? Mutlu bir yüz ifadesi var.) Bu kartta neler oluyor, ısırarak mı yiyor, keserek yerse ne olur, ailesi nerede olabilir?) “Afiyet olsun Esra.” cümlesi hep bir ağızdan söylenir, kartlar karıştırılarak, sırayla çocuklara verilir, olay sırasına göre sıralamaları istenir.

Bu kartlar üzerinde sorular çeşitlendirilebilir. Aynı kartlarla (Aynı çocuk grubunda kullanılmamak şartıyla.) pek çok konu üzerinde durulabilir. Üzerinde durulan konu her ne ise, (Sağlık, beslenme, tehlikeli ev aletleri, evde iş bölümü, meyveler, mutfak araç gereçleri, evin bölümleri vb.) o konu üzerinde sorular yönlendirilir ve konu dağıtılmadan verilmek istenen mesaj verilir.

Meyvelerin isimlerini pekiştirmek amaçlı olarak, eşleme kartlarına bakılır.

‘U’ veya yarım daire şeklinde yere oturulur. Çocukların seviyelerine ve sayısına uygun sayıda eşleme kartlarındaki meyve resimleri gösterilerek, meyve adları önce öğretmen tarafından söylenerek daha sonra çocuklara tekrar ettirilerek, tek tek gösterilir. Daha sonra çocukların görebileceği uzaklıkta ve konumda resimleri ters çevrilerek kartlar yere sıralanır. (Kare-diktörtgen şekil oluşturabilecek şekilde olabilir. Şekiller ile ilgili daha önce bilgi verilmiş ise burada dikkatleri çekilebilir.)

İlk resmi öğretmen açar, gördüğü resmi adını söyler çocuklara tekrar ettirir. Resmin eşini bulmak için ikinci kartı açar. Kartın eşini bulursa, iki eş kart alma hakkını kazanır. Sırası gelen öğrenciler de resmin ismini söyleyerek oyuna devam eder. Yerde kart bitene kadar oyun sürdürülür.

➤ **İşitme engellilerin özelliklerine uygun araç ve gereçler**

- İşitme engellilerin eğitiminde ortam ve kullanılan araç gereçler, çocukların özelliklerine uygun olmalıdır.
- Öğrenme ortamında oyuncaklar, pratik günlük nesnelere, doğal malzemeler, artık materyaller gibi değişik materyaller bulundurulmalıdır.
- Eğitimde görsel destek sağlayacak grafik, televizyon, bilgisayar, sıralama kartları, haritalar, resimler vb. araç ve gereçler kullanılmalıdır. Böylece

İşitme engelli çocukların eğitiminde daha etkili sonuçlar alınması mümkün olacaktır.

- Tepegöz veya benzeri sunum araç, gereçlerinin kullanımı, işitme engelli çocuğun hem yazılanları okuyup hem de öğretmeni takip etmesini kolaylaştıracaktır.

2.3. İşitme Engellilerin Özelliklerine Uygun Etkinlik Planlama

- İşitme engellilere yönelik etkinlik planlanırken işitme kalıntısından yararlanılmalıdır. Unutulmamalıdır ki, her işitme engelli çocukta işitme kalıntısı vardır.
- Çocuğun özelliklerine, ilgi ve ihtiyaçlarına uygun etkinlik planlamaya özen gösterilmelidir.
- Etkinlikler, işitme engellilerin gelişimsel özellikleri göz önünde bulundurularak planlanmalıdır.
- Etkinliklerde bilinenden bilinmeyene, yakından uzağa, basitten karmaşığa doğru bir sıra izlenmelidir.
- Etkinliklere genel ses ayırt etme çalışmalarından başlanmalı, daha sonra özel ses ayırt etme çalışmalarına geçilmelidir.
- Seslerden doğal olarak yararlanma olanağı bulunmadığında sesin depolanma özelliğinden yararlanılmalıdır.
- Dinleme ve işitme becerilerini geliştirmeye yönelik çalışmalarda sürekliliğin sağlanması esastır.
- İşitme engelli çocuklara etkinlik planlanırken 3 temel öge önem kazanmaktadır. Bunlar:

- **Çocuk:** İşitme engelli çocuk, öğrenen bir çocuktur. Her çocuk kendi bireyselliği içinde değerlendirilmelidir.
- **Çocuğun çevresi:** İşitme engelli çocuğun çevresi ev ve okul çevresi olarak bir bütün içinde ele alınmalıdır.
- **Amaçların belirlenmesi:** Amaç ve hedeflerin hangi öğelerden meydana geldiği önemlidir. Amaç şunları içermelidir:
 - Normal konuşma ve lisanın kazandırılması sağlanmalıdır.
 - Akademik yönden en üst düzeye ulaşılması sağlanmalıdır.
 - Kişilik kavramının en iyi şekilde geliştirilmesi, gelişim alanlarının desteklenmesi sağlanmalıdır. İşitme engelli bir çocuğun hem normal işiten hem de işitme engelli çocuklarla iletişim kurabilmesi sağlanmalıdır.

İŞİTME ENGELLİ ÇOCUK İÇİN PLANLANAN EĞİTİM HİZMETLERİNDE, AİLENİN KATILIMI ÇOK ÖNEMLİDİR

UYGULAMA FAALİYETİ

İşitme engelli çocukların dinleme ve işitme becerisini geliştirmeye yönelik bir etkinlik planlayarak uygulayınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ İşitme engelli çocukların özelliklerini inceleyiniz.	➤ İşitme engelli çocukların dil gelişim özelliklerini değişik kaynaklardan okuyunuz.
➤ Dinleme ve işitme becerisini geliştirmeye yönelik bir etkinlik belirleyiniz.	➤ Etkinliğin, işitme engelli çocuğun özelliklerine uygun olmasına dikkat ediniz.
➤ Belirlediğiniz etkinliği uygulamadaki amacınıza yönelik etkinliğinizi belirleyiniz.	➤ Belirlediğiniz etkinliği uyguladığınızda, çocukların kazanımlarının neler olacağına dikkat ediniz.
➤ Etkinlik için uygun araç gereçleri (materyal) seçiniz.	➤ Araç gerecin çocuğun gelişimine uygun, dayanıklı ve kullanışlı olmasına dikkat ediniz.
➤ Etkinliğin amacını ve uygulama basamağını, çocuklara anlatınız.	➤ Düzgün cümleler kurmaya ve Türkçe'yi iyi kullanmaya dikkat ediniz.
➤ Etkinliği çocuklara uygulayınız.	➤ Çocuklara karşı güler yüzlü ve hoşgörülü davranınız. ➤ Olumlu iletişimde bulununuz. ➤ Çocuklara karşı sabırlı ve anlayışlı olunuz.
➤ Etkinliğinizi çocuklara uygularken fotoğraf çekiniz.	➤ İstekli, yaratıcı ve estetik olunuz.
➤ Uygulamanızı sunu ile arkadaşlarınıza sınıfta anlatınız.	➤ Etkinliğin uygulanması sırasında çektiğiniz fotoğraflarla sununuzu destekleyiniz.

KONTROL LİSTESİ

Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız beceriler için **Evet**, kazanamadıklarınız için **Hayır** kutucuklarına (X) işareti koyarak kontrol ediniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. İşitme engelli çocukların özelliklerini incelediniz mi?		
2. Dinleme ve işitme becerisini geliştirmeye yönelik bir etkinlik belirlediniz mi?		
3. Etkinliği uygulamadaki amacınızı belirlediniz mi?		
4. Etkinlik için uygun araç gereçleri (materyal) seçtiniz mi?		
5. Etkinliğin amacını ve uygulama basamağını çocuklara anlattınız mı?		
6. Etkinliği çocuklara uyguladınız mı?		
7. Etkinliğinizi çocuklara uygularken fotoğraf çektiniz mi?		
8. Uygulamanızı sınıfta arkadaşlarınıza sundunuz mu?		

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme sonunda “Hayır” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Bütün cevaplarınız “Evet” ise “Ölçme ve Değerlendirme”ye geçiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. İşitme engellilerin eğitiminde öncelikle hangi becerilerin geliştirilmesine yönelik etkinliklere yer verilmelidir?
 - A) Konuşma ve görme
 - B) Söyleme ve konuşma
 - C) Görme ve yürüme
 - D) Dokunma ve söyleme
 - E) Dinleme ve işitme
2. İşitme engelli çocukların sesleri algılamalarına hangi yolla yardımcı olunabilir?
 - A) Gözlem
 - B) Spor
 - C) Matematik
 - D) Müzik
 - E) Resim
3. Aşağıdakilerden hangisi çocukların birbirini tanımaları ve anlamaları için kullanılabilir?
 - A) Bireysel
 - B) Konuşma
 - C) Yaratıcı drama
 - D) Aile
 - E) Okuma
4. Çocuğun doğal ve akıcı bir lisanı işitmesini sağlayan en etkin yöntem hangisidir?
 - A) Okuma
 - B) Dinleme
 - C) Eğitim
 - D) Kelime
 - E) Sözcük
5. Eğitim ortamında tv, bilgisayar, grafik, tablo gibi araç gereçlerin kullanımı eğitimde ne tür bir destek sağlar?
 - A) Dokunsal
 - B) Görsel
 - C) Öğretmene
 - D) Aileye
 - E) İşitsel

Aşağıdaki cümlelerin başında boş bırakılan parantezlere, cümlelerde verilen bilgiler doğru ise D, yanlış ise Y yazınız.

- 1.() Her işitme engelli çocukta, işitme kalıntısı vardır.
- 2.() Etkinliklerde bilinmeyenden bilinene, uzaktan yakına, karmaşıktan basite doğru bir sıra izlenmelidir.
- 3.() İşitme engelli çocuğa bol bol kitap okunmalıdır. Çünkü okuma, çocuğun doğal ve akıcı lisanı işitmesini sağlayan iyi bir yöntemdir.
- 4.() Kurulacak düzgün cümlelerle çocuğa model olunmalıdır.
- 5.() İşitme engelli çocukların eğitiminde resim ve el işi etkinliklerine yer verilmemelidir.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise “Modül Değerlendirme”ye geçiniz.

MODÜL DEĞERLENDİRME

Açıklama: Bu bölümde öğrencilerin “İşitme Engelliler” ile ilgili başarı durumlarının belirlenmesi amaçlanmaktadır. Başarı, öğrencilerin bilgi ve becerilerini gerçek yaşam durumlarında (eğitim ortamları) kurabilmeleri olarak tanımlanmaktadır. Buna göre aşağıda öğretimle ilişkilendirilerek hazırlanan performans görevi, gerçek yaşam durumlarına uygun olarak hazırlanmış örnek olaylara dayalı açık uçlu sorulardan ve bilgi testinden oluşmaktadır.

PERFORMANS GÖREVİ:

1 Görev:

Özel eğitim son yıllarda genel eğitimin ayrılmaz bir parçası olarak kabul görmektedir. İşitme engelli çocukların tanınması, onların sağlıklı bir gelişim göstererek başarıya ulaşmaları ve nitelikli olarak daha üst düzeylere çıkabilmeleri için çok önemlidir. Bu nedenle, işitme engelli çocukların özelliklerinin bilinmesi, bu özellikleri geliştirmeye dönük çalışmalara ışık tutacaktır. Şimdi sizden, bu konuda bir araştırma yapmanız ve aşağıdaki soruların cevaplarını bulmanız beklenmektedir.

1. İşitme engelli çocukları araştırınız. İşitme engelli çocukların kapsamına hangi durumlar girmektedir? Açıklayınız.
2. İşitme engelli çocuklara yönelik etkinlik belirlemede hangi ölçütler/kriterler dikkate alınmalıdır? Neden? Açıklayınız.
3. İşitme engelli çocukların özelliklerine uygun etkinlik örnekleri planlayınız.
4. İşitme engelli çocukları olan ailelere yol gösterici bir broşür hazırlayarak arkadaşlarınız ile paylaşınız.

2.Yukarıdaki görevle ilgili dikkat edilecek noktalar:

- 1.Bu çalışmayı 5 gün içinde yapmanız gerekmektedir.
2. Yukarıda verilen sorulara uygun olarak işitme engelli çocukları araştırarak, uygun etkinlik örnekleri planlamanız gerekmektedir.
3. İşitme engelli çocukların ailelerine yönelik broşür hazırlamanız ve hazırladığınız bu broşürleri arkadaşlarınız ile paylaşmanız beklenmektedir.
4. Çalışmanızın sonuçlarını yazılı bir rapor haline getirmeniz ve eğiticilere vermeniz beklenmektedir.
5. İhtiyaç duyduğunuz bilgileri kütüphaneden, ilgili internet sitelerinden toplayabilir, gerektiğinde uzman olan kişilere başvurabilirsiniz.

3.Değerlendirme

Öz Değerlendirme-Analitik Puanlama Anahtarı

Adı-Soyadı:

Programın Adı:

Ölçüt	Performans Düzeyi				Açıklama
	1.Başlangıç	2.Orta	3. İyi	Puan	
Araştırma	İşitme engelli çocuklar araştırılmış fakat sınıflandırmada hatalar var.	İşitme engelli çocuklar araştırılmış fakat sınıflandırmada eksikler var.	İşitme engelli çocuklar araştırılmış ve sınıflandırılması eksiksiz yapılmıştır.		
Değerlendirme becerisi	Uygun etkinliğe karar vermede dikkate alınacak ölçütlerden bazılarını belirler, ancak açıklama yok ya da yetersiz.	Ölçütleri belirler, ancak açıklamalar yeterli değildir.	Uygun etkinlikleri seçmede dikkate alacağı ölçütleri belirler ve açıklar.		
Örneklendirme	Etkinlik örneklerini yazar ancak engel türüne uygun değildir.	Engel türüne uygun etkinlik örnekleri yazar, ancak açıklamalar yeterli değildir.	Engel türüne uygun etkinlik örnekleri yazar ve açıklar.		
Karar Verme	Seçtiği etkinlikler engel türüne uygun değildir.	Seçtiği etkinlikler engel türü açısından yeterli değildir.	Engel türüne uygun etkinlikleri seçer.		
Uygulama	Broşür hazırlamadı veya uygun şekilde hazırlamadı.	Hazırladığı broşür yetersiz.	Broşür uygun olarak hazırlandı.		
Raporlaştırma	Görev çok basit ve genel raporlaştırıldı.	Raporda kısmen detaylara yer verildi.	Raporda bilginin somutlaştırılması ve örnekler amaca uygun olarak hazırlandı.		

1. Bu çalışmanın;
 - a. Güçlü yönleri nelerdir?
 - b. Zayıf yönleri nelerdir?
2. Seçtiğiniz etkinliği uygularken hangi noktalara dikkat ettiniz? Neden? Açıklayınız.
3. Etkinliğinizin sonucunu rapor haline getirirken karşılaştığınız güçlükler nelerdir? Bu güçlükleri nasıl çözdünüz? Yazınız.
4. Bu çalışmayı bir daha yapsanız nasıl bir yol izlersiniz?

Geri Bildirim:

Yaptığınız değerlendirme sonunda cevaplarınızı gözden geçiriniz. Hangi sorularda zorluk yaşıyorsanız ya da kendinizi yeterli görmüyorsanız o sorularla ilgili öğrenme faaliyetini tekrar gözden geçiriniz.

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. İşitmenin gerçekleşmesinde etkili ve önemli görevi olan organımız hangisidir?
A) Göz
B) Burun
C) Dil
D) Kulak
E) El
2. İşitmenin gerçekleşmesi ile ilgili sıralamada, aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?
A) Cisimlerin titreşmesi ile ses oluşur.
B) Ses, iç kulak yolu ve orta kulaktan geçerek beyine ulaşır.
C) Ses dalgalar hâlinde yayılır.
D) Ses, kulak kepçesi tarafından yakalanır.
E) Beyin ses sinyallerini analiz eder ve yorumlar.
3. İşitme organımız kaç bölümden oluşur?
A) 2
B) 3
C) 1
D) 4
E) 5
4. Dış kulak ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?
A) Havada yayılan ses dalgalarını, dışarı yöneltir.
B) Ses şiddetini düşürür.
C) Kulak kepçesi ve kulak kanalından meydana gelen bölümdür.
D) Kulak zarı denilen bir zarla başlar.
E) Östaki tüpünü içerir.
5. Orta kulakla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?
A) Büyük bir boşluk hâlinindedir.
B) Salyangoz şeklinde yapısı vardır.
C) Tüy hücrelerini içerir.
D) Dış kulak yolundan, kulak zarı ile ayrılır.
E) Kulak kepçesi ve kulak kanalından meydana gelir.
6. İç kulakla ilgili, aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?
A) Salyangoz şeklindeki koklea iç kulaktır.
B) Östaki tüpünü içerir.
C) Dış kulak yolundan kulak zarı ile ayrılır.
D) Çekiç, örs ve üzengi adı verilen kemikçikler buradadır.
E) Kulak kepçesi ve kulak kanalından meydana gelir.

7. İşitme duyusunun önemi ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?
- A) Konuşmanın gerçekleşmesi için işitme duyusuna ihtiyaç vardır.
 - B) İşitme duyusundaki engel, bilişsel gelişimi olumlu yönde etkiler.
 - C) İşitme duyusu dil ve iletişim becerileri açısından önemlidir.
 - D) İşitme duyusundaki engel, sosyal gelişimi olumsuz yönde etkiler.
 - E) İşitme duyusundaki engel, duygusal gelişimi olumsuz yönde etkiler.
8. İşitmenin devamlılığı, işitme duyusunun hangi özelliği ile açıklanabilir?
- A) Konuşma, insanları diğer canlılardan ayıran özelliktir.
 - B) Cisimlerin titreşmesi ile ses oluşur.
 - C) Ses dalgalar hâlinde yayılır.
 - D) Sesin şiddeti vardır.
 - E) İşitme duyusu, istemsiz çalışır.
9. Aşağıdakilerden hangisi, sesin özellikleri arasında yer almaz?
- A) Örs
 - B) Şiddet
 - C) Kalite
 - D) Perde
 - E) Frekans
10. Bireyin anatomik, fizyolojik, psikolojik özelliklerinde meydana gelen geçici veya kalıcı olabilen yapı ve işleyiş bozukluğuna bağlı durumlara ne ad verilir?
- A) Hastalanma
 - B) Engel
 - C) Özür
 - D) Yetersizlik
 - E) Zedelenme
11. İnsan kulağı, yaklaşık olarak hangi frekanstaki sesleri duyabilir?
- A) 0-110 Hz
 - B) 16-20 Hz
 - C) 20-16000 Hz
 - D) 110-16 Hz
 - E) 16-20000 Hz
12. Aşağıdakilerden hangisi sesin, sessizlikten ayrıldığı noktadır?
- A) İşitme eşiği
 - B) İşitme kaybı
 - C) İşitme kalıntısı
 - D) İşitme yetersizliği
 - E) İşitme duyarlılığı

13. İşitme testi sonucunda alınan değerlerin, kabul edilen normal işitme değerinden farklı olması durumu, aşağıdakilerden hangisi ile açıklanabilir?
- A) İşitme kalıntısı
B) İşitme yetersizliği
C) İşitme kaybı
D) İşitme duyarlılığı
E) İşitme eşiği
14. İşitme engelinin sınıflandırılması ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?
- A) İşitme engelinin derecesine göre sınıflandırma yapılır.
B) İşitme engelinin oluş zamanına göre sınıflandırma yapılır.
C) İşitme engelinin nedenlerine göre sınıflandırma yapılır.
D) İşitme cihazının türüne göre sınıflandırma yapılır.
E) İşitme engelinin oluş yerine göre sınıflandırma yapılır.
15. Çocuklarda işitme engelinin oluş yerine göre sınıflandırılması kaç çeşittir?
- A) 2
B) 3
C) 5
D) 4
E) 6
16. Aşağıdakilerden hangisi psikolojik işitme kaybını açıklamaktadır?
- A) Dış ve orta kulağın etkilendiği durumlarda görülen işitme kaybıdır.
B) İç kulak ve beyne giden sinirlerin zedelenmesi sonucu meydana gelen işitme kaybıdır.
C) Orta ve iç kulak hastalıklarının bir arada bulunduğu işitme kaybıdır.
D) Merkezi sinir sisteminde meydana gelen zedelenme sonucu oluşan işitme kaybıdır.
E) İşitme organının yapısında ve işleyişinde bir bozukluk olmadığı hâlde görülen işitme kaybıdır.
17. Aşağıdakilerden hangisi, merkezi tip işitme kaybını açıklamaktadır?
- A) Dış ve orta kulağın etkilendiği durumlarda görülen işitme kaybıdır.
B) İç kulak ve beyne giden sinirlerin zedelenmesi sonucu meydana gelen işitme kaybıdır.
C) Orta ve iç kulak hastalıklarının bir arada bulunduğu işitme kaybıdır.
D) Merkezi sinir sisteminde meydana gelen zedelenme sonucu oluşan işitme kaybıdır.
E) İşitme organının yapısında ve işleyişinde bir bozukluk olmadığı hâlde görülen işitememe durumudur.

18. Aşağıdakilerden hangisi karma tip işitme kaybını açıklamaktadır?
A) Dış ve orta kulağın etkilendiği durumlarda görülen işitme kaybıdır.
B) İç kulak ve beyne giden sinirlerin zedelenmesi sonucu meydana gelen işitme kaybıdır.
C) Orta ve iç kulak hastalıklarının bir arada bulunduğu işitme kaybıdır.
D) Merkezi sinir sisteminde meydana gelen zedelenme sonucu oluşan işitme kaybıdır.
E) İşitme organının yapısında ve işleyişinde bir bozukluk olmadığı hâlde görülen işitememe durumudur.
19. Aşağıdakilerden hangisi, duyuusal sinirsel tip işitme kaybını açıklamaktadır?
A) Dış ve orta kulağın etkilendiği durumlarda görülen işitme kaybıdır.
B) İç kulak ve beyne giden sinirlerin zedelenmesi sonucu meydana gelen işitme kaybıdır.
C) Orta ve iç kulak hastalıklarının bir arada bulunduğu işitme kaybıdır.
D) Merkezi sinir sisteminde meydana gelen zedelenme sonucu oluşan işitme kaybıdır.
E) İşitme organının yapısında ve işleyişinde bir bozukluk olmadığı hâlde görülen işitememe durumudur.
20. Aşağıdakilerden hangisi iletim tipi işitme kaybını açıklamaktadır?
A) Dış ve orta kulağın etkilendiği durumlarda görülen işitme kaybıdır.
B) İç kulak ve beyne giden sinirlerin zedelenmesi sonucu meydana gelen işitme kaybıdır.
C) Orta ve iç kulak hastalıklarının bir arada bulunduğu işitme kaybıdır.
D) Merkezi sinir sisteminde meydana gelen zedelenme sonucu oluşan işitme kaybıdır.
E) İşitme organının yapısında ve işleyişinde bir bozukluk olmadığı hâlde görülen işitememe durumudur.
21. Ülkemizde ‘‘Ulusal yeni doğan işitme taraması’’ kampanyası kaç yılında başlatılmıştır?
A) 2000
B) 2001
C) 2002
D) 2003
E) 2004
22. İşitme duyarlılığı ölçümü, hangi araçla yapılmaktadır?
A) Odyometre
B) Odyogram
C) Odyolog
D) Koklear implant
E) Mikrofon

23. Aşağıdakilerden hangisi, doğum öncesi sebepler arasında yer almaz?
- A) Annenin hamilelik döneminde geçirdiği hastalıklar
 - B) Doğum anında bebeğin oksijensiz kalması
 - C) Hamilelik döneminde annenin röntgen çektirmesi
 - D) Hamilelik döneminde annenin kullandığı ilaçlar
 - E) Hamilelik döneminde annenin geçirdiği kazalar
24. Aşağıdakilerden hangisi doğum sonrası nedenler arasında yer almaz?
- A) Çocuğun geçirdiği hastalıklar
 - B) Kronik orta kulak iltihabı
 - C) Yüksek sese maruz kalma
 - D) Kan uyuşmazlığı
 - E) Baş ve kulaklara şiddetli darbe olması
25. Aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?
- A) Dinleme ve işitme becerisinin geliştirilmesine yönelik çalışmalara erken yaşta başlanmalıdır.
 - B) Etkinlikler tüm duyularla desteklenmelidir.
 - C) Etkinlik planlarken çocuğun özellikleri dikkate alınmamalıdır.
 - D) İşitme kalıntısından yararlanılmalıdır.
 - E) Etkinlik planlarken amaç belirlenmelidir.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki modüle geçmek için öğretmeninize başvurunuz.

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYETİ 1'İN CEVAP ANAHTARI

1	A
2	C
3	B
4	E
5	D
6	Y
7	D
8	D
9	Y
10	Y

ÖĞRENME FAALİYETİ 2'NİN CEVAP ANAHTARI

1	E
2	D
3	C
4	A
5	B
6	D
7	Y
8	D
9	D
10	Y

MODÜL DEĞERLENDİRMENİN CEVAP ANAHTARI

1	D	14	D
2	B	15	C
3	B	16	E
4	C	17	D
5	D	18	C
6	A	19	B
7	B	20	A
8	E	21	E
9	A	22	A
10	E	23	B
11	E	24	D
12	A	25	C
13	C		

KAYNAKÇA

- AKÇAMETE Gönül, **İşitme Engellilerin Eğitiminde Öğretmen El Kitabı**, MEB Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara, 2003.
- ARAL Neriman, Figen GÜRSOY, **Özel Eğitim Gerektiren Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş**, Morpa Kültür Yayın Ltd., İstanbul, 2007.
- BİLİR Şule, **Özürlü Çocuklar ve Eğitimi**, Ankara, 1986.
- ÇAĞLAR Doğan, **İşitme Özürlülere Konuşma Öğretimi**, Ankara, 1985.
- ENÇ Mitat, Doğan ÇAĞLAR, Yahya ÖZSOY, **Özel Eğitime Giriş**, Ankara, 1981.
- ÖZSOY Yahya, Mehmet ÖZYÜREK, Süleyman ERİPEK, **Özel Eğitime Giriş**, Karatepe Yayınları, Ankara, 1997.